

Biannual Journal of Applied Counseling (JAC)
2020, 10(2), 99-122
Received: 30 Des 2020
Accepted: 1 March 2021
DOI: 10.22055/jac.2021.36274.1782
Original Article

دوفصلنامه مشاوره کاربردی
دانشگاه شهید چمران اهواز
۱۳۹۹، ۱۰(۲)، ۹۹-۱۲۲
دریافت: ۱۳۹۹/۱۰/۱۴
پذیرش: ۱۳۹۹/۱۲/۱۱
نوع مقاله: پژوهشی اصیل

Explaining and relativizing the philosophical counseling approach with the concept of education

Parvin Khazamy*
Parvaneh Valavi**
Seyed Jalal Hashemi***
Masoud Safaei Moghadam****

Abstract

The changes of the new age bring with it moral and psychological challenges that also manifest themselves in the field of education. Intellectual, psychological and counseling approaches to deal with such issues are not effective enough, and therefore we need to apply a new approach in the education system. Philosophical counseling approach is more relevant to the true meaning of education than other conventional approaches in the field of counseling and has educational value due to its nature, so this approach in the face of educational-ethical challenges can lead to improving the intellectual status of students. Therefore, in this research, we will explain and compare the approach of philosophical counseling with the concept of education in a descriptive-analytical method. The results of the study of philosophical schools and theories, the views of philosophers and great educational educators and thinkers of the philosophical counseling approach indicate that philosophical counseling is related to the concept of education in key elements, goals and functions.

Keywords: Relativity, philosophical counseling, concept of education

Extended Abstract

Introduction

* Ph.D. Student of Philosophy of Education, Faculty of Education and Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

** Associate Professor, Department of Educational Sciences, Faculty of Education and Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran (Corresponding Author)
p.valavi@scu.ac.ir

*** Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Faculty of Education and Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

**** Professor, Department of Educational Sciences, Faculty of Education and Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

One of the issues that has always occupied the minds of education experts is how education can cause human self-transformation and growth in moral sensitivities, changes in attitudes, beliefs and thoughts; And how can a person help to improve the quality of life. Also, the transition to industrial life has caused many crises in today's man and has caused many problems and psychological damage to him. In order to prevent or treat such problems, various methods of counseling have been used. Conventional counseling, however, focuses only on the emotional and psychological domains of the audience and often ignores their cognitive scope. While man is a creature with different existential dimensions and we will not be able to know him only by psychological criteria. He must be considered as a complex being in all dimensions and as a whole. In addition, changes in modern education have changed the status of human beings in general and students in particular. Simultaneously with these changes, newer and more diverse problems have arisen in the field of educational and moral issues that the existing traditional intellectual system is not efficient enough to deal with such issues and requires the use of a new intellectual system among students. Therefore, other approaches such as the philosophical counseling approach should be used to treat students' psychological, educational and moral healings. This approach, unlike psychiatry, which considers the root of many ailments in a person's unconscious mind and focuses on medication, uses philosophical skills such as thought analysis to explore his or her assumptions, thereby resolving conflicts of thought. A conflict that is at the root of many issues facing students. Philosophical counseling seeks to make the most of philosophizing. This movement, which was introduced by Aachenbach in Germany in 1981, includes methods that use human intellect to develop thought and change his view of existence (Raabe, 2010, Translated by Alavinia, 2019).

Education is a fluid concept that, in its broadest sense, refers to the processes of growth, fertility, and education. This concept of education applies not only to humans but also to other living things. Hence, education in the strict sense must emphasize the education of the real human being. Education is a real time that, while maintaining a person's independence, provides him / her with mental, moral and personal development and leads him / her to a desirable and valuable life. In other words, it should be a continuous source of growth, transformation and actualization of any kind of perfection in human beings that is desirable and valuable (Ebrahimzadeh, 2019). Nevertheless, the philosophical counseling approach is more appropriate to the true meaning of education than other conventional approaches in the field of counseling and has educational value due to its nature, so this approach in the face of educational-ethical challenges can improve the situation. Be thoughtful. Theoretical and empirical studies of in the field of

"applied philosophical counseling and education" suggest that the use of philosophical counseling in education means presenting a subject in the curriculum (Papaevangelou, Gikas, & Tsihrintzis, 2016). It is not, but it is considered as a method that the teacher uses in the role of a philosophical advisor to teach and learn. Alfaiz (Alfaiz, 2018) in his research entitled "Guidance and counseling: philosophy and professional challenges in the future" considered philosophical counseling as an auxiliary profession in education that plays an important role in educating rational people. Therefore, the problem of the present study is to explain and relativize the philosophical counseling approach with the concept of education. This relativism is in key elements, educational goals, methods and functions of philosophical counseling with the concept of education.

Method

The present study tries to explain and relativize the philosophical counseling approach with the concept of education using descriptive-analytical method.

Findings

The results of this study indicate that philosophical counseling is consistent with the concept of education. In discussing the key elements of guiding the individual to achieve rationality and rationality are common concepts of both aspects. In philosophical counseling, the use of the Socratic point of view and critical thinking, which is consistent with the freedom and independence of the authorities in rebuilding their beliefs, is characteristic of the trained human traits that are consistent with self-government, independence, and choice. The counseling process is a means to bring about desirable change in clients that leads them to a better life and the attainment of truth. The mental, moral and personal development of the individual in education also emphasizes the aspect of changing the individual to achieve the truth of things. In the objectives section, there are obvious commonalities between philosophical counseling and education. Emphasis on discovering and generating needs for clients is an important goal of philosophical counseling. This type of goal in education refers to the axis of thinking and reforming and recreating one's thoughts and ideas. That is, rethinking thoughts and improving them refers to one's self-knowledge, self-fulfillment, and self-control. If the important purpose of philosophical counseling is to strengthen the self-direction of the authorities that ultimately lead the person to a good life. In the methods section, we can mention the use of dialogue method as a common method between education and philosophical counseling. In the functions section, philosophical counseling pays special attention to personal growth. The manifestation of this type of function in education is the cultivation of innate

talents, self-fulfillment, self-realization, personality development, and intensification of consciousness. Maintaining balance is another function of philosophical counseling that is crystallized in the training, correction and exaltation of the whole soul, interaction and adaptation to the environment, the balanced growth of individual forces, and the development of individual and social capacities. Another function of philosophical counseling is self-transformation. In education, the acquisition of awareness of oneself and the world, change of attitude, creation of new understanding, turning to new situations in the individual is emphasized, which itself shows the self-transformation of the individual in education. The existence of such similar relationships between philosophical counseling and education shows that philosophical counseling can not only be a helpful discipline in the field of counseling services, but can also be used in the field of education.

Discussion

Education is one of the most important activities of human societies. The increasing expansion of social structures, rapid changes in societies along with the growth of technology and different perspectives on the role of man in the new world, challenges and conflicts such as alienation, identity confusion, disregard for values, etc. in the field of education. Provided. Resolving conflicts and challenges requires the semantic use of education based on cognitive processes and the highest form of mental activity; That is, it emphasizes thinking, cultivating the recognition of right ideas and opinions from the wrong, and ultimately the attainment of knowledge. Another spectrum is transformation education. The need for change refers to the free and conscious activity of the audience, whose goal is to achieve the truth of things, values, and ultimately the desired life. Thinking, transforming and turning to the truth is the basis of philosophy and philosophizing. Philosophy is a pure thought and activity that seeks through inquiry and critical thinking to rely on the mind to guide the individual to discover his limitations and to guide him beyond new depths and new horizons. In addition, philosophy is an attempt to realize as much as possible the human potential for a desirable life. Given the valuable results that philosophy brings to man and his life, it is necessary for education professionals to use new approaches such as philosophical counseling to train rational people who know the truth and moral values.

تبیین و نسبت‌شناسی رویکرد مشاوره‌ی فلسفی با مفهوم تربیت^۱

پروین خزامی*

پروانه ولوی**

سید جلال هاشمی***

مسعود صفایی مقدم****

چکیده

تغییرات عصر جدید، چالش‌هایی اخلاقی و روانی را به همراه دارد که در حوزه‌ی تعلیم و تربیت نیز، خود را نشان می‌دهند. رویکردهای فکری، روانی و مشاوره‌ای موجود برای مقابله با این‌گونه مسائل از کارایی لازم برخوردار نبوده، و لذا نیازمند به‌کارگیری رویکرد جدیدی در نظام تربیتی هستیم. رویکرد مشاوره‌ی فلسفی بیش از دیگر رویکردهای مرسوم در حوزه‌ی مشاوره با معنای حقیقی تربیت تناسب دارد و به سبب سنجیت با ماهیت تربیت دارای ارزش تربیتی است. از این رو این رویکرد در مواجهه با چالش‌های تربیتی - اخلاقی می‌تواند منجر به اعتلای وضعیت فکری دانش‌آموزان شود. از این رو در این پژوهش، به تبیین و نسبت‌شناسی رویکرد مشاوره فلسفی با مفهوم تربیت به روش توصیفی - تحلیلی خواهیم پرداخت. نتایج بررسی مکاتب و نظریات فلسفی، دیدگاه‌های فلاسفه و مربیان بزرگ تربیتی و اندیشمندان رویکرد مشاوره فلسفی حاکی از این است که مشاوره فلسفی با مفهوم تربیت در عناصر کلیدی (عقلانیت، استقلال و انتخاب و تفکر انتقادی، تحول و تغییر و حقیقت)، روش (گفتگو)، اهداف (مورد پرسش قرار دادن نیازها و باورها، خودراهبری، دستیابی به زندگی خوب)، کارکردها (رشد شخصی، حفظ تعادل، خود دگرگونی) نسبت دارند.

واژه‌های کلیدی: نسبت‌شناسی، مشاوره‌ی فلسفی، مفهوم تربیت

مقدمه

۱. این مقاله برگرفته از پایان‌نامه دکترای رشته فلسفه تعلیم و تربیت با کد اخلاق [EE/99.302.70498/scu.ac.ir](http://ee/99.302.70498/scu.ac.ir) می‌باشد.
* دانشجوی دکتری فلسفه تعلیم و تربیت، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران
** دانشیار گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران (نویسنده مسئول)

p.valavi@scu.ac.ir

*** استادیار دانشیار گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران
**** استاد گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران

از مسائلی که همواره ذهن صاحب‌نظران تعلیم و تربیت را به خود مشغول نموده، این است که آموزش و پرورش چگونه می‌تواند باعث خودتحویلی و رشد انسان در حساسیت‌های اخلاقی، تغییر در نگرش‌ها، باورها و افکار گردد؛ و از چه طریقی می‌تواند یاری‌گر انسان برای رسیدن به بهبود کیفیت زندگی شود. همچنین حرکت و گذار به سمت زندگی صنعتی، انسان امروزی را با بحران‌های متعددی مواجه ساخته است و مشکلات و آسیب‌های روحی روانی بسیاری را برای او موجب شده است. به منظور پیشگیری و یا درمان چنین مشکلاتی روش‌های مختلفی از مشاوره به‌کار گرفته شده است. لیکن مشاوره‌های مرسوم صرفاً بر حوزه‌های عاطفی و روان‌شناختی مخاطب تأکید دارند و اغلب دامنه شناختی آن‌ها را مورد توجه قرار نمی‌دهند. درحالی‌که انسان موجودی با ابعاد وجودی مختلف است و صرفاً با معیارهای روان‌شناختی قادر به شناخت او نخواهیم بود. او باید به‌عنوان موجودی پیچیده در تمام ابعاد مورد توجه قرار گیرد و به‌منزله‌ی یک کل در نظر گرفته شود. به‌علاوه تغییرات در آموزش و پرورش عصر مدرن نیز جایگاه انسان به‌طور کلی و دانش‌آموزان را به‌طور خاص تغییر داده است. هم‌زمان با این تغییرات، مشکلات جدیدتر و متنوع‌تری در زمینه مسائل تربیتی و اخلاقی به وجود آمده است که نظام فکری سنتی موجود برای مقابله با این‌گونه مسائل از کارایی لازم برخوردار نبوده و نیازمند به‌کارگیری نظام فکری جدیدی در بین دانش‌آموزان است.

بنابر این ضروری است که به مسائل تربیتی دانش‌آموزان نگاهی ویژه داشت و به دیدگاه‌های آن‌ها نسبت به خویشستن، جهان و مسائل کنونی تربیتی توجه نمود. در این مسیر، مشاوران به‌عنوان تسهیل‌کننده جریان تعلیم و تربیت و تغییردهنده‌ی رفتار دانش‌آموزان می‌توانند در تعامل با دیگر عوامل تربیتی، تضمین‌کننده رشد تربیتی، اخلاقی و اجتماعی دانش‌آموزان شوند. اما با نگاهی گذرا به نظام آموزشی و چگونگی ارائه‌ی خدمات مشاوره‌ای در سطح مدارس، شاهد آن هستیم که این نوع خدمات از کارآمدی کافی برخوردار نبوده و با مشکلات کیفی همراه هستند و مشکلات تربیتی، اخلاقی و اجتماعی که باید برای آن‌ها چاره‌اندیشی کرد به قوت خود همچنان باقی است (Fathiazar, Golparvar, Mirnasab, & Vahedi, 2017). از این رو، باید در جهت درمان التیامات روانی، تربیتی و اخلاقی دانش‌آموزان، از رویکردهای دیگری نظیر رویکرد مشاوره‌ی فلسفی استفاده نمود. این رویکرد برخلاف روان‌پزشکی که ریشه‌ی بسیاری از ناراحتی‌های فرد را در اندیشه‌ی ناهشیار وی دانسته‌اند و بر دارودرمانی تمرکز دارند، از مهارت‌های فلسفی نظیر تجزیه و تحلیل تفکر به‌و‌اکاوی پیش‌فرض‌های وی پرداخته و از این طریق به حل تعارضات ریشه‌ای فکر مراجع می‌پردازند. تعارض‌های که ریشه‌ی بسیاری از مسائل پیش روی دانش‌آموزان است. مشاوره فلسفی در تلاش است که از فلسفه‌پردازی بیشترین بهره را ببرد. این جنبش که در سال ۱۹۸۱ توسط آخنباخ در آلمان مطرح شد دربرگیرنده روش‌هایی است که با بهره‌گیری از عقل و خرد انسانی به رشد اندیشه و تغییر نگاه وی به هستی می‌پردازد (Raabe, 2010, Translated by Alavinia, 2019). مشاوره‌ی فلسفی به مراجع کمک می‌کند تا با تجزیه و تحلیل عقایدش در مورد مسائل و نوع نگرش به وضعیت خود بر مشکلات غلبه نموده و جهان شخصی خود را به صورت انتقادی مجدداً بازسازی کند. در نهایت یک دیدگاه شخصی از درک و تفسیر خود و جهان خود به دست آورد

(Lahav, 2016). در این نوع از مشاوره، مراجعان افرادی سالم هستند که با نوعی گسیختگی در ساختار معنای زندگی مواجه هستند. به دیگر سخن، مشاوره فلسفی رویکردی برای حل مسائل و موضوعات هستی‌شناسی، اخلاقی و تربیتی مربوط به زندگی فرد عادی از طریق گفتگو و خودآزمایی فلسفی است. تربیت مفهومی سیال است که در معنای گسترده‌اش به فرایندهای بزرگ شدن، بارآوردن و آموزش اشاره دارد. این مفهوم از تربیت نه تنها در مورد انسان بلکه دیگر جانداران نیز به کار گرفته می‌شود. از این رو تربیت در معنای دقیق آن باید بر تربیت انسان حقیقی تأکید کند. تربیت زمانی حقیقی است که با حفظ استقلال فرد موجبات رشد ذهنی، اخلاقی و شخصی وی را فراهم نموده و او را به سوی زندگی مطلوب و ارزشمند هدایت کند. به عبارتی به‌طور مستمر منشأ رشد، تحول و فعلیت بخشیدن هر نوع کمالی در انسان شود که مطلوب و ارزشمند باشد (Ebrahimzadeh, 2019). با وجود این، رویکرد مشاوره‌ی فلسفی بیش از دیگر رویکردهای مرسوم در حوزه‌ی مشاوره با معنای حقیقی تربیت تناسب دارد و به سبب سنجیت با ماهیت تربیت دارای ارزش تربیتی است، از این رو این رویکرد در مواجهه با چالش‌های تربیتی - اخلاقی می‌تواند منجر به اعتلای وضعیت فکری شود. مشاوره‌ی فلسفی در ایران عمر کوتاهی دارد و اولین مقالات علمی در این زمینه به سال ۱۳۹۳ باز می‌گردد. «بررسی جایگاه پرسش و نقش آن در مشاوره‌ی فلسفی، زمینه‌ای نو برای پژوهش در مسائل تربیتی» پژوهش دیباواجاری (Dibaw Ajari, 2016) است که به نقش پرسش‌گری در مشاوره فلسفی پرداخته است. وی معتقد است که مشاوره‌ی فلسفی از طریق پرسش‌گری به مراجعان کمک می‌کند تا با طرح پرسش‌های اساسی از خود به سازمان‌دهی ذهنی دست یافته و ریشه‌ی افکار نادرست خود را کشف کنند. پوراآقا (Pouragha 2018) در پایان‌نامه‌ی دکتری خود با عنوان «تبیین مشاوره‌ی فلسفی بر مبنای فلسفه تحلیلی» به تحلیل ماهیت مشاوره، اهداف و روش‌های مشاوره‌ی فلسفی پرداخته است. نتایج این پژوهش نشان داد که خود ادراکی، خودتحولی، روشنگری در جنبه‌های گوناگون شخصیتی و خودمختاری از هدف‌های مهم مشاوره فلسفی است. برای دستیابی به این هدف‌ها از روش‌های فلسفی نظیر شیوه‌های عقلانی، تحلیلی و رواقی برای کمک به مراجعان استفاده می‌شود. بررسی‌های نظری و تجربی پاپاوانژلو، گیکاس و تسی‌هریبتزیس (Papaevangelou, Gikas, & Tsihrintzis, 2016) در زمینه‌ی «مشاوره فلسفی کاربردی و تربیت» حاکی از آن دارد که، به‌کارگیری مشاوره‌ی فلسفی در تعلیم و تربیت به معنای ارائه‌ی یک ماده درسی در برنامه آموزشی نبوده، بلکه به‌عنوان روشی محسوب می‌شود که معلم در نقش یک مشاور فلسفی به تدریس و یادگیری به‌کار می‌گیرد. الفیز (Alfaiz, 2018) در پژوهش خود با عنوان «راهنمایی و مشاوره: فلسفه و چالش‌های حرفه‌ای در آینده» مشاوره فلسفی را به‌عنوان حرفه‌ای یاری‌دهنده در آموزش و پرورش دانسته که در تربیت انسان منطقی نقشی به‌سزا دارد. نتایج پژوهش هاتگان (Hatagan, 2018) با «عنوان تفکر انتقادی یک ابزار آموزشی مؤثر در مشاوره‌ی فلسفی» اشاره به آن دارد که ابزار اولیه مشاوره فلسفی تفکر انتقادی است. آموزش و پرورش با به‌کارگیری این ابزار به دو هدف مهم در تعلیم و تربیت دست می‌یابد. نخست در سطح روش تدریس، شیوه‌ای جدید را تجربه می‌کند و دوم آن که به تربیت شهروند انتقادی می‌پردازد. نتایج پژوهش‌ها دلالت بر آن دارند که به‌کارگیری مشاوره فلسفی نتایج مثبتی به همراه دارد. از این رو با توجه به آن که مراکز تربیتی و آموزشی ما با

چالش‌های متعدد تربیتی و اخلاقی مواجه هستند و تاکنون پژوهش مستقلی در زمینه نسبت شناسی مشاوره فلسفی با مفهوم تربیت انجام نشده است نتایج این پژوهش می‌تواند به نهادهای تربیتی کمک نماید. پژوهش حاضر در تلاش است که با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی، به تبیین و نسبت شناسی رویکرد مشاوره‌ی فلسفی با مفهوم تربیت بپردازد. این نسبت‌شناسی در عناصر کلیدی، هدف‌های تربیتی، روش و کارکردهای مشاوره‌ی فلسفی با مفهوم تربیت است.

نسبت عناصر کلیدی تربیت و مشاوره فلسفی

دقت نظر در مکتب‌های فلسفی همچون ایدئالیسم، پراگماتیسم، پدیدارشناسی، سازنده‌گرایی و فلسفه تحلیلی در زمینه تربیت گویای آن است که برخلاف تمایزاتی که در نظریه و عمل بین آن‌ها وجود دارد، دارای عناصر مشترکی مانند عقلانیت، هدف‌مندی، حقیقت، ارزش‌مندی، رشد و تحول، استقلال و انتخاب، اجتماع، فرهیختگی و زندگی مطلوب است. بنابر این با توجه به این عناصر، می‌توان تعریفی در زمینه تربیت ارائه نمود که دارای سازواری بین مکتب‌های تربیتی فوق باشد مبنی بر آن که تربیت فرایندی درونی، عقلانی، هدفمند و ارزشمند است که با توجه به ساختار اجتماعی، هدایت صحیح و به‌کارگیری روش‌های اصولی تربیتی با حفظ جنبه استقلال و انتخاب فرد، رشد و تحول ذهنی، اخلاقی و شخصی فرد را فراهم نموده و در نهایت او را به سوی فرهیختگی، کشف حقیقت امور و زندگی مطلوب هدایت کند. در ادامه تلاش می‌شود عناصر اساسی تربیت را در مشاوره فلسفی بیابیم.

خرد و عقلانیت

یکی از عناصر مهم تربیت در مکاتب مختلف تربیتی، پرورش عقلانیت متربی است. در ایدئالیسم افلاطون راه رسیدن به حقیقت را بر مدار فرایند رشد می‌داند و مراد وی از رشد، جنبه عقلانی آن است. این معرفت و عقلانیت، نتیجه تعالی کل روح است (Pakseresht, 2007). بنابر این در تربیت ایدئالیستی توجه به پرورش قوای ذهنی فراگیر در اولویت است. فراگیر می‌تواند با تفکر و اندیشه ورزی نسبت به مواردی که آن‌ها را فراموش و یا شناخت آن کمتر شده دوباره معرفت پیدا کند. پراگماتیسم با ارائه روش عمل کامل تفکر یا روش حل مسئله، پرورش خرد را از ارکان تعلیم و تربیت می‌داند و معتقد است که فراگیر از طریق تجربه، فعالیت و روش حل مسئله موجبات دگرگونی در اندیشه‌های خود را فراهم می‌آورد. در سازنده‌گرایی برای تأمل، اندیشه و خردورزی فرصت‌هایی فراهم می‌شود تا به واسطه آن افراد توانایی ساختن دانش جدید را داشته باشند. در این مکتب، یادگیری فرایندی ذهنی است که نیازمند اندیشه و تفکر عقلانی است (Valavi, 2013). پدیدارشناسی به اصالت عقل پرداخته اما نه در عالم انتزاعیات که در صحنه‌های ملموس و واقعی زندگی. این مکتب بر این باور است که دانش مطمئن، دانشی است که از طریق تجربه ذهن، فکر و احساس به دست می‌آید (Danaeifard & Alvani, 2017). Peters (1981) نیز معتقد است انسان در عین یکپارچگی دارای دو بعد عقلانی و اجتماعی است. دایره شمول بعد عقلانی موردنظر پیترز بسیار گسترده است، به نحوی که وی ابعاد گوناگون انسان از جمله بعد

اخلاقی و عاطفی و حتی اراده و مسئولیت انسان را هم در بعد عقلانی قرار می‌دهد. وی معتقد است انسان به سبب عقلانیت، ارزشیابی، تصمیم‌گیری در مورد مسائل و دارا بودن نقطه نظر قابل احترام و قابل تمایز با حیوانات است. بنابر این می‌توان دریافت که پرورش عقلانیت و خرد از مهم‌ترین هدف‌های تربیتی است که مکاتب مختلف تربیتی آن را دنبال کرده‌اند. حال باید دید که جایگاه این امر در مشاوره فلسفی چگونه است؟

در مشاوره‌ی فلسفی دست‌یابی به خرد و زندگی خردمندانه یکی از مفاهیم اصلی مشاوره فلسفی است. برخی از صاحب‌نظران این حوزه تأکید می‌کنند که مشاوره‌ی فلسفی جستجویی برای خرد و گسترش و تعمیق زندگی است. آن‌ها با انتقاد از پیشگامانی که هدف از فلسفه ورزی را پرداختن به مشکلات شخصی دانسته و آرمان آن را ایجاد رضایت در مراجع می‌دانند، معتقدند که این افراد برای فلسفه وظیفه‌ای محدود قائل هستند، زیرا نقش فلسفه غلبه بر مشکلات در محیط کار یا ازدواج نیست، بلکه کشف دامنه عقاید و رشد به سمت خرد است. از سویی هدف از فلسفه‌ورزی نیز رضایت‌بخشی نیست، بلکه فلسفه ورزی بر بیدار کردن ناخشنودی‌ها، فراروی از نیازهای روزانه، برانگیختن حیرت در افراد تأکید دارد تا از این طریق درهای جدیدی را به روی افق‌های گسترده‌تر فهمیدن آن‌ها بگشاید و سبک زندگی خویش را بر خردمندی پایه‌گذاری کند (Lahav, 2016, Translated by Alavinia, 2020). در مشاوره فلسفی عشق به خرد در معنای واقعی فلسفه به اوج می‌رسد. زیرا در این رویکرد، فلسفه جستجوی پایان‌ناپذیر، کوششی برای پذیرا بودن خلاق نسبت به افق‌های فکری جدید و حساسیت نسبت به وسعت معنایی است که پایه‌های بنیادین دنیای ما را شکل می‌دهند. از همین روی، مشاوره‌ی فلسفی فرایندی است که در آن فرد از نگرانی‌های خودمحور و علایق خاصش فراتر می‌رود و ذهن خود را به روی افق‌های فکری بی‌شمار بالقوه، درک از طبیعت و زندگی باز می‌کند و به کسب فضیلت‌های عقلانی نائل می‌شود.

حفظ و پرورش جنبه استقلال، انتخاب و تفکر انتقادی

عنصر اساسی دیگر تعریف تربیت، حفظ و پرورش جنبه استقلال و انتخاب و تفکر انتقادی فرد است. پرورش تفکر انتقادی در فراگیر از عناصر مهم تربیت است. در تربیت ایدئالیستی عامل مهم، خودکاری فراگیر است و آنچه مهم تلقی می‌گردد این است که انسان موجودی روحانی، آزاد و دارای اراده است. از این رو، تربیت فرایندی است که در فرد رخ می‌دهد و نقش اساسی در این فرایند به عهده فرد است. فعالیت خودجوش فراگیر، به علاقه و تمایل درونی وی برای اعمال تلاش مربوط است و با وجود چنین رغبت درونی، فشار بیرونی ضرورتی ندارد (Gutek, 1996, Translated by Pakseresht, 2019). از نظر آن‌ها انسان‌ها موجوداتی منحصر به فرد هستند که محور آن در آزادی انتخاب یا اراده آزاد است. معلم سعی می‌کند تا فراگیران را به‌طور انتقادی به سنجش باورهای خود و اصلاح آن‌ها ترغیب کند. گرچه از نظر آن‌ها تربیت یعنی نفوذ انسان متخصص بر روی انسانی دیگر است که می‌کوشد او را به خودکفایی

ضمن کوشش‌های شخصی رهبری کند. از دیدگاه حبیبی در سال ۲۰۱۴ در مکتب ایدالیسم فرد تربیت یافته انسان کمال یافته‌ای است که خود را تنها با محیط هماهنگ نمی‌کند بلکه آن را می‌شناسد و کنترل می‌کند و بر خودشکوفایی، توجه به ارزش‌های متعالی و استفاده از روش‌های نظام‌دار پایبند است. در مکتب پراگماتیسم هدف آموزش و پرورش در درجه اول گسترش روش‌های انتقادی اندیشیدن می‌باشد. برای رسیدن به این هدف، مدرسه باید به نمونه کاربست روش انتقادی در تمام قلمروهای زندگی انسان تبدیل شود. این امر به این مفهوم است که این قلمروها با توجه به رابطه آن‌ها با یکدیگر در نظر گرفته شود چرا که هر چه درک ما از معنی گسترده‌تر شود زمینه‌ای که در نظر می‌گیریم وسیع‌تر و توانایی ما برای ارزیابی انتقادی بیش‌تر خواهد بود (Schoffler, 1974, Translated by Hakimi, 1988). از نظر پراگماتیسم‌ها انسان موجودی عاقل است و آزادی درونی یا فکری والاترین آزادی برای او است. این آزادی هنگامی محقق می‌شود که فرد بتواند به مشاهده و بررسی قضایای امور پرداخته و برای خود هدف‌های با ارزش انتخاب و سپس برای نیل به آن‌ها ابزاری مناسب برگزیند. از این رو مری باید گرایش‌ها و استقلال فراگیر را در نظر گیرد و از تحمیل و اجبار دوری کند. هستی‌گراها معتقدند هر فردی نخست در صحنه گیتی حضور می‌یابد و سپس آزادانه معنی و ماهیت خود را می‌آفریند و این انتخاب آزادانه، مسؤولیت او را نیز در پی خواهد داشت. تربیت، تکوین هویت و خودسازی و ایجاد مسئولیت، شرکت آزادانه در اجتماع و تأمین زندگی فردی است و تعلیم و تربیت عبارت است از آگاهی دادن به فراگیران برای درک هستی خود و ترغیب افراد و رویارویی با موقعیت‌های مختلف و در نهایت، تقویت انتخاب انسان‌ها. بر همین اساس، طرفداران هستی‌گراها معتقدند نظام آموزش و پرورش نباید اهداف خود را به شاگرد تحمیل کند، بلکه در فرایند تربیت سعی کند یادگیرنده را برای تشخیص هدفی ارزشمند راهنمایی کند که لازمه دستیابی به این هدف پرورش تفکر انتقادی است.

مبنای نظری سازنده‌گرایی بر نقش فعال و خودگردان یادگیرنده در درک اطلاعات و فهم جهان هستی قرار دارد (Saif, 2020). از این رو، با روش‌های معلم محور که در آن هدف‌های آموزشی و تربیتی از قبل تعیین شده باشد مخالف‌اند. معلم اطلاعات را وارد ذهن فراگیران نمی‌کند بلکه آنان را تشویق می‌کند تا درک و فهم خود را کشف و به جستجوی معرفت بپردازند و به‌طور نقادانه تفکر کنند. آن‌ها به آزمودن ایده‌های مخالف با ایده‌ها و مطالب انتخابی ترغیب می‌شوند. تفکر انتقادی نیز مبتنی بر اندیشه‌ها و تفکرات آن‌ها در تلاش برای معنا دادن به زندگی و ایجاد فهم و آگاهی در او است (Valavi, 2013). توجه به ابتکار و خودگردانی از نکات مهم تربیتی سازنده‌گرایی است. خودگردانی به توانایی تصمیم‌گیری و انتخاب بین درست و نادرست در حوزه اخلاق و بین حقیقت از خطا در حوزه عقلانی اشاره دارد. بنابر این از نظر سازنده‌گرایان خودگردانی در فرایند ساخت دانش از طریق خودتنظیمی، خودکنترلی، حل مسئله و تسریع رشد عقلی و اخلاقی تأثیری شگرف دارد (Masoumi, & Valavi, 2011). از منظر پدیدارشناختی، شناخت فرایندی تعاملی است که نتیجه ارتباط میان آدمی و کیفیت‌های سازنده محیط است. در این فرایند آدمی با شرایط درونی خویش و با نظام حسی خودعنصری فعال است که خود جنبه‌هایی از جهان تجربی را برای شناخت انتخاب و سازمان‌دهی می‌کند

(Mehr Mohammadi, 2014). پدیدارشناسی در حوزه‌ی تربیت، شیوه‌ای از اندیشیدن است که تنها با روش پدیدارشناسی دست یافتنی است. درک جامع‌تر و استفاده صحیح از پدیدارشناسی در حوزه عملی تربیت بر جنبه‌هایی همچون پرورش تفکر و تفکر انتقادی حرکت می‌نماید. زیرا از نظر آن‌ها تفکر امری تمام شده نیست، بلکه نیاز به استمرار و در نظر گرفتن وضعیت‌های گوناگون دارد. از این رو باید به دانش‌آموز آموزش داد که در وضعیت‌های متفاوت بتوانند از عادات عادی خود خارج شده و به شیوه‌های جدیدی به امور و اطراف خود نگاه کند و در موقعیت‌های گوناگون تفسیرهای مقتضی را ارائه دهد.

از نظر پیترز (Peters, 1966) انسان تربیت شده شاخص‌هایی دارد که یکی از آن‌ها اصالت است. این شاخص بر درونی بودن منشأ انتخاب دلالت دارد و تقریباً همان مفهومی است که با واژه «استقلال، خودگردانی یا خودمختاری» بیان می‌شود. شخصی را می‌توان خودگردان نامید که قوانین زندگی خویش را خود انتخاب کند و در تصمیم‌گیری‌ها و انتخاب‌های فردی تحت تأثیر عوامل بیرونی قرار نگیرد. به اعتقاد پیترز زمانی رفتار فرد دارای اصالت است که در خود توانایی تفکر انتقادی و تأمل عقلانی را پرورش نموده و تمرین کرده باشد. پیترز (Peters, 1966) بیان می‌کند انسان تربیت‌شده با در نظر گرفتن برخی قواعد کلی، امور را در معرض تأمل و انتقاد قرار داده و به تدریج برخی از آن‌ها را به صورت اصول رفتاری خویش در می‌آورد. حفظ و پرورش جنبه استقلال و انتخاب و تفکر انتقادی فرد عنصر اساسی دیگر تربیت است. اکنون باید دید که این عنصر، چه جایگاهی در مشاوره فلسفی دارد.

مشاوره‌ی فلسفی که از دیدگاه سقراطی در فرایند مشاوره بهره می‌برد، به دنبال آن است که مراجع از طریق فلسفه‌پردازی پس از اکتشاف دیدگاه‌ها و باورهای خود با دیدگاهی نقادانه به بازسازی یا جایگزینی آن‌ها بپردازد. در مشاوره فلسفی هدف آن است که مشاوره شوندگان از طریق بررسی باورها، عقاید و نگرش‌های خود به شیوه‌ای انتقادی، بر مشکلات شخصی‌شان غلبه کنند (Louw & Fourie, 2011). آخنباخ مشاوره فلسفی را همچون پژوهشی نقادانه می‌داند که در آن بنیادی‌ترین فرضیه‌های مراجع مورد پرسش واقع می‌شود. به طوری که مراجع با تمرکز بر افکار و باورهایی که موجب نگرانی وی در زندگی شده و بازسازی آن‌ها به سمت روشنگری زمینه‌های فکری اقدام می‌نماید. به بیان آخنباخ در مشاوره فلسفی احترام به استقلال اخلاقی و فکری درمان‌جو مهم‌ترین عامل است. با احترام به استقلال درمان‌جو، پاسخ دادن به سؤالات عملی بنیادین مانند من کیستم؟ کاملاً به عهده‌ی درمان‌جو است تا بتواند از هر راهی که خود انتخاب نموده، به این سؤالات پاسخ دهد. نقش مشاور فیلسوف نیز صرفاً کمک به درمان‌جوها در ارزیابی نقادانه پاسخ‌های آن‌ها و ارائه ابزارهای فلسفی و پرسش‌گری‌های فلسفی است. او باید از ارائه نظریه‌ها، سبک‌ها و استانداردهای هنجارگذار خودداری کند (Achenbach, 1984). از منظر مشاوره فلسفی، شخص توانایی پرداختن به اختلالات در سطح آگاهانه، شناختی و هیجانی را دارد. از این رو قادر به اندیشیدن خودراهبرانه و نقادانه است. زیرا درباره ساختار ذهنی خود به کاوشگری می‌پردازد و با خودفهمی از رفتار و تصمیم‌گیری‌های خود در صورت ضرورت، ساختار ذهنی خویش را تحت تأثیر قرار می‌دهد (Boele, 1995). مهم‌تر آن که مراجع، قدرت تشخیص و شناسایی ابعاد سالم

شرایط‌گذار زندگی را به دست آورده و بدین ترتیب به سوی اتخاذ تصمیم‌گیری‌هایی منطقی هدایت می‌شود بطوری که امکان پذیرفتن مسئولیت در قبال اندیشه و جهت زندگی خود را فراهم می‌کند (Tuedio, 2004).

رشد و تحول و تغییر

ایجاد تغییر و تحول در فراگیران از دیگر ویژگی‌های تربیت است که در مکاتب تربیتی مورد تأکید است. در ایدئالیسم رسالت معلم محدود به انتقال دانش و اطلاعات سطحی و محدود در مورد ارزش‌ها نیست، بلکه بالاترین وظیفه معلم است که معرفت و بینش کافی در مورد ارزش‌ها را در فراگیران ایجاد نموده به طوری که سرآغاز تغییر نگرش در آن‌ها شود. بدین صورتی که فراگیران به راستی ارزشمند بودن ارزش‌ها را فهمیده، برای آن‌ها ارزش قائل شده و چنین سازمان‌دهی ارزش‌ها مقدمه‌ای برای تغییر رفتار و منعکس شدن در رفتارشان شود. چنانچه دیالکتیک نیز از دیدگاه آن‌ها؛ یعنی، گذر پیوسته از مرحله‌ای به مرحله دیگر یعنی شدن مداوم که هم در ذات واقعیت است و هم در ذات اندیشیدن خردمندانه (Naqibzadeh, 2020).

بنیاد فلسفی مکتب پراگماتیسم بر مبنای اصل تغییر است که مطابق با آن همه چیز در جهان در حال تغییر است. تغییرات در جهان، یادگیرنده را با تجربه‌های جدید پیوند می‌دهد، به طوری که تجربه‌های پیشین وی ابزاری برای تجربه‌های کنونی است (Research Institute of Hawzah & University, 2016). چنانچه یادگیرنده در ضمن تجربه و آزمایش‌های زندگی خود، نکاتی را می‌یابد، فرا می‌گیرد و می‌پذیرد و بدین ترتیب رفتار خود را دگرگون می‌سازد. بنابر این تجربه از منظر پراگماتیسم‌ها به معنای پذیرندگی نیست بلکه نتیجه تجربه، آموختن و تحول یافتن است و از سویی، تأثیر گذاردن و دگرگون کردن است. از نظر هستی‌گراها، وجود مقدم بر ماهیت است. از این رو هر گونه طبیعت ثابت در انسان را انکار نموده و آدمی را موجودی کاملاً تغییر پذیر می‌دانند که هر وقت اراده کند می‌تواند ماهیت خود را دوباره شکل دهد و پایانی برای تغییر در او وجود ندارد. انسان در هر شرایطی می‌تواند از وضع موجود خود بگذرد و به وضع تازه‌ای برسد و خود را بسازد (Kardan, 2015). سازنده‌گرایان معتقدند تعلیم و تربیت باید منتهی به تغییر در اذهان انسان شود. معلم نیز در این مکتب باید فراگیران خود را با توجه به شیوه‌های دموکراتیک نسبت به اعتبار و فوریت راه‌حل‌های بازسازی، متقاعد کند و متناسب با آن نیز وسایل و هدف‌های تربیت نیز باید بازسازی شوند (Habibi, 2017). پدیدارشناسی نیز بر تغییر و تحول‌پذیری آدمی تأکید دارد زیرا در راه بودن و به پایان نرسیدن را مبنای تفکر خود قرار داده است. پدیدارشناسی شناختی مجدد از شناخت یا روش تجدید نظر دائمی در نگرش‌ها، باورها، افکار و تفهم‌ها است تا از این طریق با کنار زدن موانع به ذات بی‌واسطه امور دست یافته و در هیچ مرحله‌ای دچار رکود نشود (Lyotard, 1969). فایده عملی پدیدارشناسی در اصلاح و بازآفرینی فهم قرار دارد. پدیدارشناسی با نگاهی که به نقد دائمی بر شناخت فرد دارد نوعی فهم تازه را در وی ایجاد می‌کند. زیرا نخستین کارکرد فهم آن است که در یک

وضعیت، جهت تازه‌ای به فرد نشان دهد (Ricoeur, 1990). بنابر این از منظر پدیدارشناسی فهم فعالیتی تولیدی است که بر اثر امتزاج افق‌های فکری پدید می‌آید. در بده و بستان افق‌ها، فرد تجربه‌های خود را تعدیل و یا تغییر می‌دهد. پیترز معتقد است که آموختن دانش نباید صرفاً جنبه‌ی دانش اندوخته باشد، بلکه باید به نحوه نگرش فرد فرهیخته شکل و تشخیص ببخشد. تعلیم و تربیت بر کسب دانشی دلالت دارد که موجب تغییر نگرش در انسان شود. پیترز این شرط را معیار «تغییر» نامیده است. تغییر و دگرگونی از مفاهیم کلیدی مشاوره فلسفی نیز می‌باشد. مشاوران فلسفی معتقدند که مشاوره فلسفی بر تغییر مراجع تأکید دارد. برداشت آن‌ها از متأثر از افکار فیلسوفان یونان باستان است که معتقدند فلسفه ابزار قدرتمندی است که هیچ فردی را بدون تغییر رها نمی‌کند (Japling, 1996). در مشاوره فلسفی نیز مراجع در فرایند مشاوره در معرض تغییر حتمی است. زیرا فرایند مشاوره به‌عنوان ابزاری برای ایجاد تغییر مطلوب مراجع در زندگی خود به سوی «زندگی بهتر» است (Schefczyk, 1995). بدون شک حل مشکل، تسکین دغدغه یا بهبود استدلال و کمک به مراجع جهت دستیابی به بینشی عمیق‌تر درباره موضوعات فلسفی و یا دغدغه‌های روزانه پاسخ و بازتابی از خواسته‌های بیان شده مراجع است. بدان معنا که مراجع خواهان کمک مشاور برای اعمال تغییراتی است که خود از دستیابی به آن‌ها ناتوان است.

حقیقت

کشف حقیقت امور از دیگر عناصر مهم تعریف تربیت است که مکاتب تربیتی مختلف آن را دنبال کرده‌اند. ایدئالیست‌ها معتقدند که با دیالکتیک یا تعقل و از راه گذر از محسوسات به معقولات، می‌توان حقایق را به یاد آورد. جستجوی حقیقت و زندگی بر مدار آن بدان معنی است که انسان باید در درجه اول خواستار حقیقت بوده، سپس در راه نیل بدان از طریق مطالعه و موشکافانه فعالیت کند. راه وصول به حقیقت آن است که فرایند تعلیم و تربیت باید به دانش آموزان کمک کند تا استعدادهایی را که بالقوه در طبیعت انسانی آن‌ها موجود است، تحقق بخشد نه آن‌که از بیرون چیزی به‌عنوان حقیقت به آن‌ها القاء شود (Guttek, 1996, Translated by Paksresht, 2019). بنابر این در تربیت ایدئالیستی حقیقت امری ابدی و غیرقابل تغییر است و زمانی محقق خواهد شد که به وسیله ذهن درک شود. به همین سبب بهترین راه دستیابی به حقیقت، تفسیر ادراکات و وحدت بخشی بین آن‌ها است. در مکتب پراگماتیسم اگر چه حقیقت امری موقتی است که در تعاملات انسان با محیط زندگی اش رقم می‌خورد اما به اعتقاد دیویی فراگیران باید موضوع‌های علمی و حقایق را با توجه به کاربرد روزانه آن‌ها در زندگی اجتماعی فراگیرند. از نظر دیویی درک حقیقت با آزادی هوش ممکن است؛ یعنی، آزادی در مشاهده و قضاوت خردمندانه و ارزیابی هوس‌ها (Naqibzadeh, 2019). حقایق کلی یا مطلق که جنبه هدایت‌کننده انسان در زندگی باشند وجود ندارد. حقایق برای انسان‌ها پیش نمی‌آیند، بلکه خود انسان فراگیری است که به صورت هنرمند حقایق را می‌سازد. پس دانشی مهم است که شخص را به تحقق خویش‌نائل کند و او را نسبت به خود و ماسوای خود آگاه‌تر سازد (Kardan, 2015). از دیدگاه آن‌ها شخص اصیل همان است که با

زندگانی خود، به همه چیز معنا و ارزش می‌بخشد. حتی حقیقت نیز در برترین معنای خود، در پیوند با این سرچشمه معنا می‌یابد. حقیقت از نظر آن‌ها سطوح متفاوتی دارد. در برترین مرتبه حقیقت آن است که به انسان هستی‌دار نمایان می‌شود. گرچه حقیقت می‌تواند در سطح کاربرد، برخوردار از نظم منطقی و رهایی از تناقض یعنی اندیشیدن کلی نیز باشد (Naqibzadeh, 2020). پدیدارشناسی نیز به دنبال کشف حقیقت است. کشف حقیقت در نگاه پدیدارشناسان منظرهای متفاوتی دارد. همان‌طور که در اندیشه گادامر (Gadamer, 1989) حقیقت مطابقت ذهن با واقعیت نیست، بلکه آشکارشدگی و ظهور هستی فرد است. از نظر وی حقیقت نه از راه روش‌های علوم تجربی بلکه از راه دیالکتیک به دست می‌آید (Bagheri et al., 2015). حقیقت و چگونگی دستیابی به آن از مفاهیم مهم مشاوره‌ی فلسفی است. پاسخ به سؤالات بنیادین زندگی همچون من کیستم؟ حقیقت چیست؟ و واقعیت زندگی چگونه است از نظر مشاوران فلسفی بسیار مهم هستند، زیرا از یک سو بر احترام به استقلال درمان‌جو در جستجوی حقیقت محوریت دارد و از سوی دیگر می‌توان درستی یا نادرستی، یا بهتر یا بدتر بودن خود تفسیری‌های مراجعان را ارزیابی کرد. از نظر جاپلینگ (Japling, 1996) تعهد مشاوره فلسفی در دنبال کردن حقیقت است و مشاور فلسفی باید به استقلال مراجع در جستجوی هر چه بهتر حقیقت احترام بگذارد. علاوه بر این مشاور در کمک به مراجع، برای رسیدن به دستورالعملی دقیق و قابل دفاع و یک خودفهمی حقیقت‌گرا مسئولیتی سنگین بر عهده دارد. مراجع در جهت تمایز میان راه‌های بهتر و بدتر در خود فهمی و خود تفسیری، بایستی در نهایت از حقیقت پیروی می‌کند. اما مشاور به‌عنوان فیلسوفی متخصص وظایفی بر عهده دارد. او می‌تواند با زودن ترجیحات غیرنقادانه ذهنی، از میان برداشتن استدلال‌های عملی بی‌پایه و مانند آن یاری‌گر او در دستیابی به حقیقت باشد.

نسبت هدف‌های تربیتی و هدف‌های مشاوره فلسفی

تربیت عملی هدفمند است که بر آدمی اعمال می‌شود. در هر مکتب تربیتی اهدافی وجود دارد که متخصصان تربیتی برای دستیابی به آن‌ها تلاش می‌کنند. اگر چه به اعتقاد آخنباخ مشاوره‌ی فلسفی نباید هدف داشته باشد، اما به‌طورکلی در میان آثار صاحب‌نظران این حوزه از جمله آخنباخ ردپای هدف‌های فلسفی نمایان است. اکنون باید بررسی کرد که چه نسبتی بین هدف‌های تربیت و مشاوره‌ی فلسفی وجود دارد. آخنباخ بر این باور است که هدف مشاوره‌ی فلسفی باید «کشف و تولید نیاز برای مراجع باشد». هدف مشاوره‌ی فلسفی ارائه راه‌حل‌های مورد درخواست یا برآوردن نیازهای بیان شده نیست، بلکه مورد پرسش قرار دادن نیازهای ارائه شده است (Achenbach, 1984). به‌طوری‌که مراجع نیازهای متعددی را پی‌درپی تولید نماید و به باز تفسیر مداوم از خود و جهان بپردازد. بنابراین مشاور وظیفه قیّم‌مآبانه‌ای بر مراجع نخواهد داشت. هدف مشاوره فلسفی نیز ارائه راه‌حل‌های مورد درخواست یا برآوردن نیازهای بیان شده نیست، بلکه مورد پرسش قرار دادن نیازهای ارائه شده است.

این همان هدفی است که در تربیت دنبال می‌شود: تفکر در افکار و نظریات خود و تشخیص درست و نادرست اندیشه‌های خود. در ایدئالیسم، پذیرش رغبت‌های جدید و بازسازی و نوسازی تجربه در پراگماتیسم، آگاهی دادن به فراگیران برای شناخت خود و هستی در مکتب انسان‌گرایی، آزمون افکار و بررسی گزینه‌های مختلف در تربیت عمل‌گرایی، اصلاح و بازآفرینی فهم در پدیدارشناسی، کسب دانش و فهم در دیدگاه تربیتی پیترز که در فرد منجر به دگرگونی و تحولاتی در نگرش‌ها و باورهای او شود. از نظر راب (Raabe, 2010, Translated by Alavinia, 2019) حل مشکلات، تقویت خودراهبری مراجع و توانمند ساختن او برای اجتناب از مشکلات معین یا حل آن‌ها توسط خود او سه هدف عمده مشاوره فلسفی است. وی دو شرط مهم برای دستیابی به این اهداف از طریق مشاوره‌ی فلسفی را ضروری می‌داند. یکی کمک به مراجع برای افزایش دانش نظری و دانش عملی در حوزه مشکلی که با آن مواجه است و دیگری پرورش برخی شایستگی‌ها نظیر تفکر انتقادی در مراجع. هدف حل مشکل و خودراهبری در مشاوره‌ی فلسفی را به وضوح می‌توان در مکاتب مختلف تربیتی مشاهده کرد: در ایدئالیسم خودشکوفایی اصیل‌ترین هدف است، فرد کمال یافته‌ای که خود و محیط را کنترل می‌کند. در پراگماتیسم تأکید بر توسعه شخصیت، بازسازی تجارب برای مواجهه با مشکلات زندگی و حل آن‌ها است. در انسان‌گرایی کسب دانشی که شخص را به تحقق خویش نائل گرداند، از اهداف مهم است. در اگزیستانسیالیسم هدف، تشویق فرد بر خودشناسی برای تعیین چگونگی زندگی خود و حل مسئله می‌باشد. در پدیدارشناسی تأکید بر اصلاح و بازآفرینی فهم دانش‌آموز تا به شیوه‌ای جدید به امور و مسائل نگاه کند و تفسیر مقتضی ارائه دهد، هدف تربیت است و در اندیشه پیترز هدف تربیت، پرورش انسان فرهیخته‌ای که با اندیشه‌ای باز، رفتارارش را با کنترل اراده تحت تسلط خود می‌گیرد و قادر است ارتباط امور را درک کند و با مسائل رو برو شود. از دیدگاه لبن (Lebon, 2001) مشاوره فلسفی دارای اهداف درمانی و تربیتی است. زمانی که مشاوره فلسفی به‌عنوان کمک به مراجعان برای حل مشکلات زندگی‌شان باشد هدفی درمانی دارد. اما استفاده از مشاوره‌ی فلسفی به‌عنوان شیوه‌ای برای زندگی ارزیابی‌شده بر هدف تربیتی این نوع مشاوره اشاره دارد. امیر (Amir, 2006) نیز هدف مشاوره‌ی فلسفی را وضوح در مسائل افراد، روشنگری در مفاهیم کلیدی مربوط به زندگی خوب و ارزش‌ها می‌داند. زندگی خوب از اهداف آشکار تربیتی است. هدف آموزش و پرورش از نظر ایدئالیست‌ها زندگی بر مدار حقیقت است و راه رسیدن به این هدف، خودشکوفایی یا تحقق خویش است به نحوی که دانش‌آموز با امکان رشد توانایی‌های فردی و ذهنی بتواند زندگی خود را به شکل مؤثرتری کنترل کند و شخصاً به خیر و زیبایی‌گرایی پیدا کنند. هدف تربیت از دیدگاه عمل‌گرایان گسترش و پیوستگی معانی است که محتوای زندگی اجتماعی افراد را تشکیل می‌دهد که در نهایت بهبود و پیشرفت زندگی فرد و اجتماع را به همراه دارد. از دیدگاه اگزیستانسیالیستی هدف تربیت، خودشناسی و اشتداد آگاهی فردی است آگاهی‌ای که متضمن مسئولیت تعهد فرد در جهت بهبود زندگی خود است (Shaari Nejad, 2016). پدیدارشناسی غفلت از زندگی عملی را نکوهش می‌کند و معتقد است که رشد قوای فردی باید در تمام ابعاد وجودی

انسان باشد. از نظر پیترز (Peters, 1974) تعلیم و تربیت به‌طور ویژه‌ای به‌دنبال بهبود کیفیت زندگی است و علوم انسانی و علوم طبیعی، تلاش عقلانی بشر برای مقابله با انواع فشارهای زندگی و رسیدن به رفاه است. بنابراین آنچه گذشت، اهداف مشترکی بین مشاوره فلسفی و تربیت می‌توان یافت.

نسبت روش تربیتی و روش مشاوره فلسفی

گفتگو

هر مکتب تربیتی تلاش می‌کند برای تسهیل دستیابی به هدف‌های تربیتی خود، روش‌های مناسب و کاربردی را مورد استفاده قرار دهد. یکی از روش‌هایی که مورد توجه قرار گرفته، روش گفتگو و دیالکتیک است. ایدئالیست‌ها معتقدند شناخت حقیقی، شناختی است که با تفکر و استدلال‌ورزی حاصل می‌گردد نه از طریق شناخت کاذب، از این رو بر روش‌های تدریس نظیر بحث گروهی و دیالکتیک اصرار دارند (Sultan al-Qara'i, 2006). از دیدگاه آن‌ها دیالکتیک فرآیندی است که در آن معلم سعی می‌کند تا فراگیران را نسبت به افکار و نظریات خود ترغیب کند. پراگماتیسم‌ها نیز معتقدند چون انسان در اجتماع زندگی می‌کند، نمی‌تواند به دریافت‌های خود قانع باشد. افراد نظر خود را در مورد مسأله‌ای بیان می‌کنند و آن‌گاه همه نظرها را مورد نقد و بررسی قرار می‌گیرند. در موقعیت تربیتی نیز معلم باید از شیوه بحث گروهی و گفتگو استفاده کند. در مکتب هستی‌گرایایی تبادل نظر، بحث و گفتگو از اهمیت بسیاری برخوردار است. در این مکتب، گفت‌و شنود شرط لازم تحول توانایی‌های طبیعی آدمی شناخته می‌شود. از نظر آن‌ها گفتگو تجربه‌ای ملموس و جایگزین در عمق زندگی است (Kneller, 1971, Translated by Bazargan Dilamghani 2019). بدین سبب که از نظر آن‌ها وجود انسان پیوسته در ارتباط با دیگران است و در این پیوستگی وجود وی شکوفا می‌گردد. از این رو مربی هستی‌گرا با طرح سؤالاتی در تلاش است که در معنی آفرینی فراگیران مشارکت داشته باشد. یکی از ویژگی‌های محیط‌های تربیتی سازنده‌گرا تأکید بر مذاکره با فراگیر است. این ویژگی، نشان می‌دهد که تا چه میزان روش‌های آموزشی معلم به دانش‌آموزان فرصت می‌دهد تا اندیشه‌هایشان را برای دیگر دانش‌آموزان توضیح دهند و دیگران آن اندیشه‌ها را مورد قضاوت قرار دهند (Barzegar Befrooi, Khezri, & Shirjahani, 2013). تربیت مبتنی بر سازنده‌گرایی بر تعامل و گفتگو بین فراگیران تأکید دارد. زیرا معتقد است تعامل در سطحی اجتماعی منجر به پرورش تفکر می‌شود. منظر پدیدارشناسانی همچون گادامر (Gadamer, 1989)، دیالکتیک به معنای هنر گفتگو کردن است. گفتگویی که هیچ‌یک از طرفین آن را هدایت نمی‌کنند، بلکه هر دو در جریان آن هدایت می‌شوند تا جایی که فهم حاصل شود و حقیقت آشکار شود. حقیقتی که از آن هیچ‌یک از طرفین گفتگو نیست بلکه از آن خرد است (Bagheri, Sajjadih, & Tavassoli, 2015). گفتگو از نظر پیترز یادگیری از نوع غیررسمی و در طول زندگی است که در جریان آن فرد مطالب زیادی را فرا می‌گیرد. آنچه در گفتگو مهم است ایجاد دنیایی مشترک برای همه است که در آن هر یک از افراد نقش ویژه خود را ایفا می‌کنند. علاوه بر

این، در فرایند گفتگو نگرستن به جهان هستی از دیدگاه‌های دیگر افراد، نقشی آموزنده خواهد داشت. توانایی ایفای نقشی فعال در گفتگویی واقعی نوعی موفقیت محسوب خواهد شد که بدون دانش، فهم و حساسیت نسبت به دیگران حاصل نمی‌شود (Peters, 1966). با توجه به این‌که گفتگو به‌عنوان روشی کاربردی مورد تأکید مکاتب مختلف تربیتی است، باید دید آیا در مشاوره‌ی فلسفی نیز مورد توجه می‌باشد؟ مهم‌ترین جنبه مشاوره‌ی فلسفی ماهیت گفتگومحوری آن و ابزار اولیه برای مشاوره‌ی فلسفی تبادل گفتگویی بین مشاور و مراجع است. این نوع تبادل گفتگو در مشاوره‌ی فلسفی یک گفتگوی تکثرگرایانه، انتخابی، انسانی و اخلاقی است که در آن فضای آزاد پژوهشی را برای مشاور و مراجع به همراه دارد. در مشاوره فلسفی گفتگو دارای ابعاد متعددی مانند اصیل، باز و غیرمواجه‌ای و پرسش‌گرانه است. در مشاوره فلسفی دیدگاه مشاور نسبت به مراجع نگرشی اصیل است؛ زیرا به دیده‌ی شخصی کامل، عاملی اخلاقی و خودگردان نگرسته می‌شود که کرامت و خودراهبری او شایسته احترام از جانب مشاور است (Marinoff, 1995).

کارکردهای مشاوره فلسفی و تربیت

مشاوره‌ی فلسفی کارکردهای ویژه‌ای مانند رشد شخصی، خود دگرگون سازی و ایجاد تعادل را به همراه دارد که در ادامه به جستجوی آن‌ها در تربیت پرداخته می‌شود.

رشد شخصی

در مشاوره‌ی فلسفی که بر فرایندهای شناختی تأکید دارد توجه به رشد شخصی دارای اهمیت است. در فرایند مشاوره فلسفی تمرکز بر فهم فلسفی بر رشد شخصی اثرگذار است. دستیابی به فهم فلسفی و توانایی استدلال اخلاقی و نقادانه در جریان گفتگوی فلسفی منجر به رشد خودشناسی واقع بینانه و احترام فرد به خود خواهد شد (Tuedio, 2004). در مکاتب تربیتی رشد شخصی نمود ویژه‌ای دارد. از برجستگی‌های ایدئالیستی در حوزه تعلیم و تربیت می‌توان به بالا بودن سطح شناختی تربیت اشاره کرد. در این مکتب، اصیل‌ترین هدف تربیت خودشکوفایی یا تحقق خویشن است به نحوی که دانش‌آموز با امکان رشد توانایی‌های فردی و ذهنی بتواند زندگی خود را به شکل مؤثرتری کنترل کند. از نظر آن‌ها یادگیری و تربیت فرایندی شخصی و ذهنی است که طی آن دانش‌آموزان بتدریج به آگاهی فکری فزاینده‌ای دست می‌یابند که این بر پایه درکی جامع از جهان به سوی تعریفی از خویشن منتهی می‌شود (Guttek, 1996, Translated by Pakseresht, 2019). در پراگماتیسم، راه رسیدن به جامعه آرمانی، توسعه شخصیت است. توسعه شخصیت نیز، قدرتی است برای توسعه و تصحیح دائم حوزه ادراک شخص. به عبارتی خود وسیع خودی است که به سهولت روابط و رغبت‌های جدید را بپذیرد و توسعه پیدا کند (Research Institute of Hawzah & University, 2016). از دیدگاه هستی‌گراها تعلیم و تربیت باید موجب افزایش آگاهی در فراگیران را فراهم آورد. این آگاهی متضمن مسؤولیت فرد در تعیین

چگونگی زندگی خود و نحوه آفرینش و رشد شخصیت فردی خویش و تعهد در جهت بهبود زندگی خود است (Shaari Nejad, 2016). در تربیت سازنده‌گرایی، یادگیرنده موجودی فعال است که به نحوی بی‌همتا دانش را از تجربه بنا می‌کند. یادگیرنده مسئولیت یادگیری خویش را برعهده دارد و با توانایی‌های فراشناختی خود با هدایت و نظارت، خود را رشد و توسعه می‌دهد (Masoumi & Valavi, 2011). از دیدگاه پیترز (Peters, 1966) رشد شخصی شامل دلالت‌هایی درباره عقلانیت است. وی با استفاده از مفهوم عقلانیت در انسان، سطوح گوناگون زندگی را مطرح می‌کند. بر همین اساس سطح زندگی عقلانی را در مقابل سطح زندگی غیرعقلانی و سطح زندگی منطقی را در مقابل سطح زندگی غیرمنطقی قرار می‌دهد. وجه تمایز این سطوح زندگی، درجات گوناگون تفکر و احساس است و رشد شخصی بسته به درجات تفکر و احساس فرد است. با نظر به آنچه در بالا آمد، می‌توان کارکرد رشد شخصی در مشاوره فلسفی را در تربیت مشاهده کرد.

حفظ تعادل

حفظ تعادل در مراجع یکی از مهم‌ترین وجوه مشاوره‌ی فلسفی است. زیرا اصلی‌ترین وظیفه مشاور، بازگرداندن تعادل به هم خورده مراجع در دو زمینه است. یکی تعادل به هم خورده زندگی او و دیگری تعادل به هم خورده اندیشیدن درباره زندگی (Zijlstra, 1997). در مشاوره‌ی فلسفی مشاور یاری‌گری است که به مراجع کمک می‌کند تا میان آنچه که خود به‌عنوان کار درست و مورد تأیید می‌پندارد و آنچه جامعه از او انتظار دارد تعادل برقرار کند. در تعلیم و تربیت ایدئالیستی افلاطون بر آن است که باید کل روح به صلاح گراییده شود. به عبارتی او معتقد است تا قوای شهویه و غضبیه کنترل نشده باشد امکان ندارد که روح به فیض حقیقت نائل شود. پس عناصر پایین روح نیز باید تزکیه و تعالی حاصل کند. بنابر این معرفت تنها بخش خاصی از روح نیست، بلکه نتیجه تعالی کل روح است (Pakseresht, 2007). در پراگماتیسم، دیوبی نقش اصلی ذهن را سازگاری با محیط دانسته و معتقد است که این سازگاری صرفاً امری انفعالی نیست (Research Institute of Hawzah & University, 2016). به دیگر سخن، در برنامه تربیتی پراگماتیسم‌ها ذهن و فرایند یادگیری مورد توجه قرار می‌گیرد. فرایند یادگیری نیز چیزی جز فعالیت دانش‌آموز و تلاش وی برای تطبیق با محیط‌زیست نیست. ارزش اساسی ذهن فراگیر نیز در خاصیت تأثیر آن در تطبیق با محیط جهت حفظ تعادل است. هستی‌گراها نیز معتقدند آدمی در مقابل انتخاب‌های آزاد خود با تعارضات و دلوپسی‌هایی مواجه می‌شود که نتیجه این تعارضات برهم زدن تعادل زندگی شخصی است که باید دوباره آن را از طریق گفتگو و تعاملات ارتباطی به دست آورد. (Yalom, 1980, Translated by Habib 2018) از منظر سازنده‌گرایی، تربیت فرایندی پیچیده میان تعامل بین تجربه‌های گذشته، تعاملات شخصی و تجربه‌های جدید است و دستیابی به تعادل مهم‌ترین جنبه تعامل بین فرد و تجربه‌های او است. بنابر این مربیان باید یادگیرندگان را با موقعیت‌های جدید مواجه نمایند (Valavi, 2013). زیرا یادگیرنده در فرایند یادگیری فعال است و از طریق تعادل‌جویی

بین طرح‌های ادراکی و شناختی خود و اطلاعات کسب‌شده از محیط معرفت‌جدیدی را خلق می‌کنند. از نظر پدیدارشناسان تعلیمات مدرسه‌ای علاوه بر فراهم آوردن رشد فکری، نباید از زندگی عملی غفلت کند و برای رشد متوازن قوای فردی در تمام ابعاد وجودی بایستی برنامه‌ریزی داشته باشد. پیترز (Peters, 1966) معتقد است که انسان برای پرورش ظرفیت‌های فردی و عقلانی خود نیازمند محیط اجتماعی است. پایه‌ی عقل نوعی آگاهی ساده است که کودک با آن متولد می‌شود و این اجتماع است که به پرورش عقل انسان کمک می‌کند. پیترز در تحلیل خود از انسان، از یکپارچه بودن انسان غفلت نورزیده است؛ زیرا درک ماهیت انسان مستلزم آن است که تمام ابعاد انسان به‌عنوان اجزای یک کل دیده شود. چراکه عقلانیت یا فردیت انسان بدون در نظر گرفتن دنیای عمومی که در ارتباط با او توسعه می‌یابد و بعد عمومی ذهن او را می‌سازد، نه قابل درک کردن است و نه قابل توضیح دادن.

خود دگرگونی

مشاوره‌ی فلسفی نه تنها تلاشی برای تغییر انسان است بلکه کمک به افراد است تا خود را دگرگون کنند (Raabe, 2010, Translated by Alavinia, 2019). لاهو (Lahav, 2016) در این زمینه بیان می‌کند که فرایند فلسفی برای دگرگون سازی دارای دو مرحله با ماهیتی متفاوت است. نخست خودکاوی فلسفی که پیرامون ما را مشخص می‌کند و دیگری بیرون آمدن از این پیرامون. در مرحله اول، فرد همچون یک نقشه‌پرداز از طریق مشاهده و با استفاده از ابزارهای فلسفی معتبر به ترسیم ساختار پیرامون می‌پردازد. مرحله دوم، بر اکتشاف افق‌های بالقوه‌ای متمرکز است که محقق نشده‌اند. مهم‌ترین فعالیت در این مرحله بر یافتن شیوه‌های جدید ادراک متمرکز است. در این مرحله رفتن به فراسوی جهان بینی پیرامونی و یا درک زندگی که در الگوهای عادی و همیشگی فرد بیان می‌شود، به مثابه فرایند خوددگرگون سازی است و مهم تلقی می‌شود. خود دگرگونی مفهومی است که در تربیت نیز مورد توجه واقع می‌شود. در ایده‌آلیسم کار معلم تجزیه و تحلیل و بحث پیرامون ایده‌ها و حرکت دادن فرگیران به سمت مراتب جدیدی از آگاهی‌هاست، به گونه‌ای که نهایتاً ایده‌های آن‌ها تغییر شکل یابد (Sajjadi, 2002). در مکتب پراگماتیسم دیویی معتقد است که کودک در ضمن تجربه و آزمایش‌های زندگی خود، نکاتی را می‌یابد، فرا می‌گیرد و می‌پذیرد و بدین ترتیب رفتار خود را دگرگون می‌سازد (Research Institute of Hawzah & University, 2016). بنابر این از دیدگاه آن‌ها تجربه به معنای پذیرندگی نیست بلکه نتیجه تجربه، آموختن و تحول یافتن است و از سویی، تأثیر گذاردن و دگرگون کردن است. فیلسوفان هستی‌گرا با طرح صورت‌های متفاوتی همچون فرد انسان برتر از نوع است، یا انسان همانا هستی است و یا درباره انسان نمی‌توان از ذات سخن گفت، معتقدند که انسان همواره در راه ساختن خود است. او در وضعیتی معینی است که خود آن‌ها را انتخاب نکرده ولی می‌تواند آن‌ها را بپذیرد، از آن خود کند و در راه ساختن خود به کار گیرد و از آن‌ها فراتر رود (Naqibzadeh, 2020). از نظر سازنده‌گرایی معنا ایجاد کردنی است و نه کسب کردنی و از آنجا که این معنا به تعداد افراد می‌تواند متفاوت باشد در نتیجه رسیدن به یک

معنای از قبل تعیین شده صحیح امکان نخواهد داشت و بازنمایی ذهن فرد نیز به طور دائم در حال تغییر است (Fardansh, 1998).

پدیدارشناسی شناختی مجدد از شناخت یا روش تجدید نظر دائمی در نگرش‌ها، باورها، افکار و تفهم‌هاست (Lyotard, 1969). در تربیت پدیدارشناسی مهم آن است که با هر فهم جدید افقی جدید شکل می‌گیرد که باعث تغییر در پیش فهم‌ها می‌شود. ادراک تازه، کیفیت تازه‌ای از هستی را نشان می‌دهد و چشم‌اندازها و بینش‌های جدیدی را فراهم می‌آورد. به علاوه فرد با تشریح جنبه‌های تجربه زیسته ذهنی خود به فهم خود و چگونگی بودن خود در جهان می‌افزاید. از نظر پیترز، فرد مستقل، همواره در حال ارزشیابی آموزه‌های خویش است. به اعتقاد وی فراگیر باید خود و فرضیه‌های خود را مورد انتقاد قرار دهد و به صورت‌بندی مجدد تفکرات خود بپردازد و این روند تا زمانی که به نقطه غیرقابل انتقادی برسد ادامه پیدا کند (Peters, 1974).

نتیجه گیری

تربیت از مهم‌ترین فعالیت‌های جوامع بشری است. گسترش روزافزون ساختارهای اجتماعی، تحولات سریع جوامع همراه با رشد فناوری و دیدگاه‌های متفاوت پیرامون نقش آدمی در دنیای جدید، چالش‌ها و تعارض‌هایی نظیر از خودبیگانگی، سردرگمی هویتی، بی‌توجهی به ارزش‌ها و ... را در حوزه‌ی تربیت فراهم آورده است. حل تعارضات و چالش‌ها مستلزم بهره‌گیری معنایی از تربیت است که بر فرایندهای شناختی و عالی‌ترین شکل فعالیت ذهنی؛ یعنی، تفکر، پرورش بازشناسی عقاید و نظرات درست از نادرست و در نهایت دستیابی به دانایی تأکید دارد. طیف دیگر تربیت تحول است. لازمه‌ی تحول بر فعالیت آزادانه و آگاهانه مخاطب اشاره دارد که هدفش دستیابی به حقیقت امور، ارزش‌ها و در نهایت زندگی مطلوب است. تفکر، تحول و رو کردن به حقیقت جان‌مایه‌ی فلسفه و فلسفه ورزی است. فلسفه تفکر و فعالیت نابی است که از راه پرسش‌گری و تفکر انتقادی در صدد آن است که با اتکالی به ذهن، فرد را در جهت کشف محدودیت‌های خویش هدایت نموده و او را فراسوی اعماق جدید و افق‌های تازه هدایت کند. علاوه بر این، فلسفه‌ورزی تلاشی جهت بالفعل ساختن هر چه بیشتر توان‌مندی‌های انسان برای زندگی مطلوب است. با توجه به نتایج ارزنده‌ای که فلسفه برای آدمی و زندگی وی به همراه دارد ضروری است که متخصصان تعلیم و تربیت برای تربیت انسان‌های معقول و دانا به حقایق و ارزش‌های اخلاقی به رویکردهای جدیدی نظیر مشاوره فلسفی که از فلسفه‌ورزی بیشترین بهره را می‌برد توجه کند. یافته‌های این پژوهش حاکی از آن است که مشاوره فلسفی با مفهوم تربیت سنخیت دارد. در بحث عناصر کلیدی هدایت فرد جهت دستیابی به خردورزی و عقلانیت از مفاهیم مشترک هر دو جنبه است. در مشاوره فلسفی بهره‌گیری از دیدگاه سقراطی و تفکر انتقادی که منطبق با آزادی و استقلال مراجع در بازسازی باورهای خویشان است در تربیت بر شاخص‌های انسان تربیت شده که منطبق با خودگردانی، استقلال و انتخاب است سنخیت دارد. فرایند مشاوره وسیله‌ای برای ایجاد تغییر مطلوب در مراجع است که او را به سوی یک زندگی بهتر و دستیابی به حقیقت هدایت می‌کند. رشد ذهنی، اخلاقی و شخصی

فرد در تربیت نیز بر جنبه تغییر فرد جهت دستیابی به حقیقت امور تأکید دارد. در بخش هدف‌ها نیز نسبت‌های مشترکی میان مشاوره فلسفی و تربیت مشهود است. تأکید بر کشف و تولید نیاز برای مراجع هدف مهم مشاوره فلسفی است. این نوع هدف در تربیت، بر محور تفکر و اصلاح و بازآفرینی افکار و نظریات فرد اشاره دارد. بدان معنا که بازاندیشی افکار و بهبود آن‌ها بر خودشناسی، خودشکوفایی و خودکنترلی فرد اشاره دارد. چنانچه هدف مهم مشاوره فلسفی نیز تقویت خودراهبری مراجع است که در نهایت فرد به سوی زندگی خوب هدایت شود. در بخش روش‌ها می‌توان بر به‌کارگیری روش گفتگو به منزله روشی مشترک بین تربیت و مشاوره فلسفی اشاره نمود. در بخش کارکردها مشاوره فلسفی بر رشد شخصی نگاه ویژه دارد. نمود این نوع کارکرد در تربیت نیز پرورش استعدادهای ذاتی، خودشکوفایی، تحقق خویشتن، توسعه شخصیت، اشتداد آگاهی است. حفظ تعادل، کارکرد دیگر مشاوره فلسفی است که در تربیت، اصلاح و تعالی کل روح، تعامل و سازگاری با محیط، رشد متوازن قوای فردی، پرورش ظرفیت‌های فردی و اجتماعی متبلور می‌شود. از دیگر کارکردهای مشاوره‌ی فلسفی خود دگرگونی است. در تربیت بر کسب آگاهی به خود و جهان، تغییر نگرش، ایجاد فهم تازه، روی آوردن به وضعیت‌های جدید در فرد تأکید شده است که خود نشان از خود دگرگونی فرد در تربیت دارد. وجود چنین نسبت‌های مشابهی بین مشاوره فلسفی و تربیت، نشان می‌دهد که مشاوره فلسفی نه تنها می‌تواند رشته‌ای یاری‌گرایانه در زمینه خدمات مشاوره‌ای باشد، بلکه می‌تواند از آن در حوزه تعلیم و تربیت نیز بهره‌گرفت.

سپاس‌گزاری

پژوهش حاضر برگرفته از پایان‌نامه دکتری می‌باشد. همچنین این پژوهش توسط دانشگاه شهید چمران اهواز مورد حمایت مالی (شماره پژوهانه: SCU.EE99.159) قرار گرفته است.

تعارض منافع

نویسندگان اعلام نمودند هیچ‌گونه تعارض منافی در پژوهش انجام شده وجود ندارد.

References

- Achenbach, G. (1984). Philosophy, philosophical practice, and psychotherapy. In Lahav & M. V. Tillmanns (Eds.), *Essays on philosophical counseling*. Lanham, Maryland: University Press of America.
- Alfaiz, A. (2018). Guidance and counseling profession: A philosophy and professional challenges in the future. *Couns-Edu: International Journal of Counseling and Education*, 3(1), 41-47.
- Amir, L. B. (2006). More philosophy, less counseling: A method for philosophical counseling. In J. B. Rastrojo, J. O. Garcia, F. M. Garfia

- (Eds.). *Philosophy and practice: From theory to practice* (pp. 33-39). Sevilla: Ediciones.
- Bagheri, Kh., Sajjadih, N., & Tavassoli, T. (2015). *Research approaches and methods in the philosophy of education*. Tehran: Research Institute for Cultural and Social Studies. (Persian)
- Barzegar Befrooi, K., Khezri, H., & Shirjahani, A. (2013). *The emergence of a constructivist approach and change in learning environments*. 4th conference of the Iranian Philosophy of Education Association (Philosophical Foundations of Transformation in the Iranian Education System), Ferdowsi University of Mashhad. (Persian)
- Boele, D. (1995). The training of a philosophical counselor. In R. Lahav & M. V. Tillmanns (Eds.), *Essays on philosophical counseling* (pp. 35-48). Lanham, Maryland: University Press of America.
- Danaeifard, H. & Alvani, S. M. (2017). *An introduction to the philosophy of public management theories*. Tehran: Saffar Publications. (Persian)
- Dibaw Ajari, M. (2016). Investigating the place of question and its role in philosophical counseling, a new field for research in educational issues, *Journal of Educational Research*, 33, 96-78. (Persian)
- Ebrahimzadeh, I. (2019). *Philosophy of education*. Tehran: Payame Noor University. (Persian)
- Fardanesh, H. (1999). Educational design from the perspective of behavioral, cognitive and constructivist approaches. *Journal of Humanities*, 7(24-5), 120-102. (Persian)
- Fathiazar, E., Golparvar, F., Mirmasab, M., & Vahedi, Sh. (2017). Phenomenological study of behavioral problems in high school students: Social-emotional and academic challenges. *Biannual Journal of Applied Counseling*, 6(2), 53-72. (Persian)
- Gadamer, H. G. (1989). Text and interpretation. In D. Michelfelder and R. Palmer (Eds), *Dialogue and deconstruction: the Gadamer Derrida encounter*. Albany: State University of New York Press.
- Gutek, G. L. (1996). *Philosophical and ideological perspectives on education* (2nd ed). Translated by M. J. Pakseresht (2019). Tehran: Samat Publications. (Persian)
- Habibi, S. H. (2017). *Philosophical schools and education*. Tehran: Avaye Noor. (Persian)
- Haṭegan, V. P. (2018). Critical thinking, an effective educational tool in philosophical counseling. *Journal Plus Education*, 21(1), 262-272.
- Japling, D. A. (1996). Philosophical counseling, truth and self- interpretation. *Journal of Applied Philosophy*, 13(3), 297-310.

- Kardan, M. A. (2015). *The course of educational views in the west*. Tehran: Samat Publications.
- Kneller, G. F. (1971). *Introduction to the philosophy of education* (2 Ed.). Translated by F. Bazargan Dilamghani (2019). Tehran: Samat Publications. (Persian)
- Lahav, R. (2016). *Stepping out of Plato's cave: Philosophical counseling, philosophical practice, and self-transformation*. Translated by A. Alavinia (2020). Tehran: Faravan Publications. (Persian)
- Lebon, T. (2001). Thinking through dialogue. In T Curnow. (Ed.), *Philosophical counseling: An introduction* (pp. 5-9). Oxted: Practical Philosophy Press.
- Louw, D. J., & Fourie, D. P. (2011). Towards a definition of philosophical counselling in South Africa. *South African Journal of Psychology*, 41(1), 101-112.
- Liotard, F. (1969). *Phenomenology*. New York: Suny Press.
- Marinoff, L. (1995). On the emergence of ethical counseling: considerations and two case studies. In R. Lahav and M. Tillmanns (Eds.), *Essays on philosophical counseling* (pp. 171-191). United Progressive Alliance.
- Masoumi, B. & Valavi, P. (2011). *Self-government in the constructivist approach: Implicit implications and its effects on Iranian education*. 2nd Conference of the Iranian Philosophy of Education Association, Tehran Teacher Training University. pp. 235-233. (Persian)
- Mehr Mohammadi, M. (2014). *Curriculum, perspectives, approaches and perspectives*. Tehran: Samat. (Persian)
- Naqibzadeh, M. A. (2019). *A look at the philosophy of education*. Tehran: Tahoori Publications. (Persian)
- Naqibzadeh, M. A. (2020). *Introduction to philosophy*. Tehran: Tahoori Publications. (Persian)
- Pakseresht, M. J. (2007). Educational theories and theory-making challenges in Iranian education system. *Journal of Educational Innovation*, 6(20), 126-146. (Persian)
- Papaevangelou, V., Gikas, G. D., & Tsihrintzis, V. A. (2016). Effect of operational and design parameters on performance of pilot-scale vertical flow constructed wetlands treating university campus wastewater. *Water Resources Management*, 30(15), 5875-5899.
- Peters, R. S. (1966). *Ethics and education*. London: Allen and Unwin.
- Peters, R. S. (1974). *Psychology and ethical development*. London: Allen & Unwin.
- Peters, R. S. (1981). *Moral development and moral education*. London: Allen & Unwin.

- Pouragha, M. (2018). *Explaining philosophical counseling based on analytical philosophy and proposing a framework for teaching it*. PhD thesis, Kharazmi University of Tehran. (Persian)
- Raabe, P. B. (2010). *Philosophical counseling: theory and practice*. Translated by A. Alavinia (2019). Tehran: Faravan Publications. (Persian)
- Research Institute of Hawzah & University. (2016). *An introduction to Islamic education: philosophy of education* (Vol. 1). Tehran: Samat Publications. (Persian)
- Ricoeur, P. (1990). Hermantic mission. Translated by M. Farhadpour & Y. Abazari. *Farhang*, 4, 293-263. (Persian)
- Saif, A. A. (2020). *Modern educational psychology: psychology of learning and education*. Tehran: Doran Publications. (Persian)
- Sajjadi, S. M. (2002). *Explaining the inference approach in the philosophy of education*. Tehran: Amirkabir Publications. (Persian)
- Schefczyk, M. (1995). Philosophical counseling as a critical examination of life-directing conceptions, in R. Lahav & M. Tillmanns (Eds.), *Essays on philosophical counseling* (pp.75-84.). Lanham: University Press of America.
- Schoffler, I. (1974). *Four pragmatists*. Translated by M. Hakimi (1988). Tehran: Markaz Publications. (Persian)
- Shaari Nejad, A. A. (2016). *Philosophy of education* (6th ed). Tehran: Amirkabir. (Persian)
- Sultan al-Qara'i, Kh. (2006). *Philosophy of education and educational opinions*. Tabriz: University of Tabriz. (Persian)
- Tuedio, J. A. (2004). A postmodern basis for narrative realism in philosophical counseling. *International Journal of Philosophical Practice*, 2(1), 32-75.
- Valavi, P. (2013). *Constructivism a new perspective on education*. Ahvaz: Shahid Chamran University of Ahvaz. (Persian)
- Yalom, I. D. (1980). *Existential psychotherapy*. Translated by S. Habib (2018). Tehran: Ney Publications. (Persian)
- Zijlstra, B. (1997). The philosophical counselor [sic] as an equilibrist. In W. Van der Vlist (Ed.), *Perspectives in philosophical practice: Collected lectures held at the second international conference on philosophical practice* (p. 35). Groningen, Holland: Vereniging Voor Filosofische Praktijk.

